

Vzdelávanie v múzeách a galériách na Slovensku¹

Martina Pavlikánová

PaedDr. Martina Pavlikánová, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Pedagogická fakulta
Ústav umelecko-edukačných štúdií
Katedra výtvarnej výchovy
Račianska 59, Bratislava 813 34
e:mail: pavlikanova@fedu.uniba.sk

Muzeológia a kultúrne dedičstvo, 2015, 3:2:29-38

Contemporary Museum and Gallery Pedagogy in Slovakia

This paper examines the results of a survey conducted within the auspices of the KEGA 026UK 4/2013 grant project “*Art in the world of contemporary art and new media*”. The project sought to survey the status of education in museums and galleries in Slovakia and the possibility of on-line learning using the websites of these institutions. Within this context, we focus on contemporary culture and its study and analysis in museum pedagogy and education.

Key words: museum, gallery, education, museum and gallery pedagogy, contemporary art and culture

Úvod

Príspevok je zameraný na prezentovanie výsledkov dotazníkového výskumu, kde sme zistovali postavenie vzdelávania v galériách a múzeách na Slovensku ako aj možnosti ich on-line vzdelávania na ich webových stránkach. Zámerom dotazníkového výskumu bolo prehĺbenie odbornej kvalifikácie výtvarných pedagógov i budúcich absolventov v odbore výtvarná výchova v oblasti aktuálnych otázok výtvarnej výchovy v kontexte súčasného výtvarného umenia, nových médií i elektronických médií s využitím alternatívneho vzdelávacieho (myslíme aj virtuálneho vzdelávacieho) priestoru galérií i múzeí.

Vychádzame z predpokladu, že výtvarná výchova reflektuje vo svojich cieľoch a obsahu umenie a kultúru a cez multimediálnosť a intermediálnosť procesov súčasného umenia a kultúry vytvára dobré predpoklady pre výchovu v oblasti práce s médiami.

Cieľom dotazníkového výskumu bolo zistiť úroveň a možnosti vzdelávania v galériách a múzeách na Slovensku ako dôležitého prvku v procese vzdelávania, ktoré pokrýva nielen oblasť výtvarnej výchovy, ale všetky oblasti vzdelávania. Vychádzajúc z cieľov grantu KEGA 026UK-4/2013 *Výtvarná výchova svete súčasného umenia a kultúry* našim zámerom bolo:

¹ Príspevok vznikol z podpory grantu KEGA 026UK-4/2013 *Výtvarná výchova vo svete súčasného umenia a nových médií*.

- zistiť postavenie a úroveň múzejnej a galerijnej pedagogiky v slovenských kultúrnych inštitúciách,
- definovanie vzťahu galéria/múzeum a škola,
- zistiť možnosti on-line vzdelávania na webových stránkach slovenských kultúrnych inštitúcií.

Dotazníkový výskum sme realizovali prostredníctvom on-line dotazníka, ktorý bol zaslaný 45 kultúrnym inštitúciám na Slovensku (múzeá, galérie, detské múzeum). Na dotazník nám odpovedalo 37 inštitúcií. Z 37 inštitúcií, ktoré odpovedali na dotazník, tvorili 51 % múzeá, 35 % galérie, 3 % detské múzeá a 11 % iné inštitúcie, ktoré mali väzbu s múzeom a galériou v rámci jednej inštitúcie.

Múzejná a galerijná pedagogika v slovenských inštitúciách

Výchovno-vzdelávacia činnosť v múzeách a galériách na Slovensku sa v období posledných desiatich rokov vypracovala z vedľajšej na hlavnú a nenahraditeľnú činnosť, ktorá je dôležitou súčasťou marketingu a komunikácie smerom k verejnosti. Súčasťou slovenských kultúrnych inštitúcií sa tak stalo aj zriadenie výchovno-vzdelávacích oddelení, oddelení múzejnej alebo galerijnej pedagogiky.

Sporným stále ostáva samotný názov pre výchovno-vzdelávacie činnosti v galériách a múzeách, ktoré dodnes nie sú jednotné. V nemeckej pedagogike dominuje pojem múzejná pedagogika (Museumspädagogik), ktorá svojím obsahom pokrýva sprostredkovanie múzejných obsahov v múzeách, múzeách umenia i galériách. V anglo-amerických krajinách sa stretávame s pojmom galerijná pedagogika (gallery education). V českej odbornej literatúre presadzujú autori pojem galerijná pedagogika,² v dielach V. Jůvu a kol. sa stretávame s všeobecným pojmom múzejná pedagogika³ či u P. Šobáňovej s pojmom múzejná edukácia.⁴ A. Brabcová používa všeobecný pojem múzeum, múzejná pedagogika, no cez výchovu umením (art education) bližšie špecifikuje aj galerijnú pedagogiku.⁵ Rovnako na Slovensku nie je jednotná terminológia. Stretávame sa rovnako s pojmom galerijná pedagogika⁶ či muzeoedukológia, ktorú presadzuje pre vzdelávanie v múzeách a galériách M. Bycko.⁷ Pod týmto názvom je akreditovaný aj ako povinný študijný predmet na Katedre estetiky a vied o umení FF PU v Prešove.

² HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998; FERENCOVÁ, Yvona. *Apozice obrazu*. Praha : Křepela Pavel, 2009.

³ JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. Brno : Paido, 2004; JAGOŠOVÁ, Lucie – JŮVA, Vladimír – MRÁZOVÁ, Lenka. *Muzejní pedagogika : Metodické a didaktické aspekty muzejní pedagogiky*. Brno : Paido, 2010.

⁴ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál múzea*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2012; ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2012.

⁵ BRABCOVÁ, Alexandra (ed.). *Brána múzeí otevřená*. Náchod : Juko, 2003.

⁶ SOKOLOVÁ, Katarína. *Galerijná pedagogika – stručný nárys jej vývoja, teórie a praxe*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2010; PAVLIKÁNOVÁ, Martina. Galéria ako priestor pre kultúrne vzdelávanie vo výtvarnej výchove. In: Horáček, R. – Zálešák, J. (ed.). *Veřejnost a kouzlo vizuality : rozvoj teoretických základů výtvarné výchovy a otázky kulturního vzdělávání*. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 208-214; PAVLIKÁNOVÁ, Martina. Úloha múzeí a galérií z pohľadu nového štátneho vzdelávacieho programu. In: Lukáčová, Marcela (ed.): *Čo letí v múzejnej pedagogike? : vzdelávanie a výchova v múzeách na Slovensku*. Bratislava : SNM, 2010, s. 57-62.

⁷ BYCKO, Michal. Čo je to muzeoedukológia? In: *Muzeoedukológia (Zborník príspevkov k problematike projektu Medzinárodná komparácia muzeoedukologických aktivít v krajinách európskej únie)*. Humenné : Balada, 2005.

Keďže sa osobne bližšie zameriavame na výchovno-vzdelávaciu činnosť v galériách, uprednostňujeme termín galerijná pedagogika ako špecifická zložka múzejnej pedagogiky. Obsahovo výstižnejší sa javí termín múzejná edukácia a jej špecifická zložka galerijná edukácia, ktorá postihuje celú oblasť výchovy a vzdelávania v galériách a múzeách. V nasledujúcich riadkoch však ostaneme pri zaužívanom termíne múzejná pedagogika a jej špecifickej oblasti galerijnej pedagogike. Špecifikovanie jej pracovného poľa spočíva, ako uvádza K. Sokolová, „vo výraznej odlišnosti vnútorných edukačných podmienok a tým aj edukačných situácií v múzeách umenia a galériách, ktoré sú dané charakterom ich exponátov. Porozumenie výtvarných diel divákmi, ako aj spôsoby ich objasňovania edukátormi sa totiž výrazne líšia od edukačných procesov v iných druhoch múzeí.“⁸

V rámci dotazníkového výskumu sme sa zamerali na postavenie múzejnej a galerijnej pedagogiky v kultúrnych inštitúciách na Slovensku:

a. Má Vaša inštitúcia zriadené oddelenie múzejnej/galerijnej pedagogiky?

Z 37 inštitúcií, ktoré odpovedali na náš dotazník, má 41 % inštitúcií (15 z celkového počtu 37) zriadené oddelenie múzejnej alebo galerijnej pedagogiky. Vyššie percento, t. j. 59 % (22 z celkového počtu 37), tvoria inštitúcie, ktoré nemajú v rámci štruktúry inštitúcie zriadené samostatné oddelenie múzejnej alebo galerijnej pedagogiky, čo však neznamená, že ju nerealizujú.

b. V prípade kladnej odpovede sme sa pýtali, od ktorého roku pôsobí oddelenie múzejnej/galerijnej pedagogiky?

Aj keď väčšina vzdelávacích oddelení v múzeách a galériách či dnes známych ako oddelenia múzejnej alebo galerijnej pedagogiky vznikli až po roku 1989, vzdelávanie v múzeách a galériách nie je v našich podmienkach novinkou. V Galérii mesta Bratislavy vzniklo oddelenie galerijnej pedagogiky (aj keď nie hneď pod týmto názvom) v roku 2002, ale v histórii GMB v rokoch 1979 – 1993 existovala Galéria dieťaťa, ktorá mala podobnú náplň ako dnešné oddelenie galerijnej pedagogiky. V Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši vzniklo oddelenie múzejnej pedagogiky v roku 2002, ale od roku 1992 tam fungovalo oddelenie kultúrno-výchovnej činnosti. V galérii umelcov Spiša vzniklo vzdelávacie oddelenie v roku 1987, v Galérii Jána Koniarka v Trnave v 90. rokoch. V Slovenskej národnej galérii funguje oddelenie galerijnej pedagogiky od roku 2011, no pod názvom Oddelenie pre výchovu a vzdelávanie fungovalo približne do roku 2000. V Slovenskej národnej galérii aj pred týmto obdobím fungovali od roku 1977 oddelenia s príbuzným zameraním pre deti a mládež. Vychádzajúc z dotazníkového výskumu väčšina oddelení múzejnej a galerijnej pedagogiky vznikala na Slovensku po roku 2000. Predpokladáme, že k tomu napomohol aj trojročný vzdelávací cyklus *Bližšie k múzeu* (2004 – 2007), zameraný na rozvíjanie vzdelávacej funkcie múzeí a galérií na Slovensku, realizovaný Nadáciou – centrom súčasného umenia v spolupráci s British Council.

V nasledujúcich otázkach sme sa zamerali na počet interných a externých zamestnancov, ktorí sa venujú výchove a vzdelávaniu v oslovených múzeách a galériách.

⁸ SOKOLOVÁ, ref. 6, s. 58.

a. Koľko interných zamestnancov má oddelenie múzejnej/galerijnej pedagogiky, prípadne koľko interných zamestnancov vykonáva vzdelávaciu činnosť?

Na základe zistení môžeme interpretovať, že 59 % inštitúcií (22 z celkového počtu 37) má jedného až dvoch interných zamestnancov, ktorí sa venujú vzdelávacej činnosti. 22 % inštitúcií (8 z celkového počtu 37) má štyroch až piatich, a iba 8 % inštitúcií (3 z celkového počtu 37) má šesť alebo viac interných zamestnancov. V tomto prípade ide o väčšie inštitúcie, ako Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, Múzeum TANAP-u a spojené inštitúcie Novohradské múzeum a galéria v Lučenci. 11 % inštitúcií (4 z celkového počtu 37) nemajú žiadneho interného pracovníka, ktorý by sa venoval priamo vzdelávacej činnosti v danej inštitúcii. Výsledné zistenia sú ovplyvnené aj faktom, že 59 % (22 z celkového počtu 37) inštitúcií nemá zriadené špeciálne oddelenie pre výchovu a vzdelávanie, ale napriek tomu má zamestnancov, ktorí sa venujú vzdelávaniu v múzeách a galériách. V tomto prípade však pracovníci väčšinou majú kumulované funkcie.

b. Koľko externých zamestnancov má oddelenie múzejnej/galerijnej pedagogiky alebo koľko externých zamestnancov vykonáva v inštitúcii vzdelávaciu činnosť?

Na rozdiel od predchádzajúcej otázky je počet inštitúcií zamestnávajúcich externých pracovníkov nižší, ale s vyšším počtom zamestnancov. Až 70 % z oslovených inštitúcií (26 z celkového počtu 37) nemá ani jedného externého zamestnanca, tzn. lektora, animátora či múzejného alebo galerijného pedagóga. 24 % inštitúcií (9 z celkového počtu 37) zamestnáva jedného až štyroch externých zamestnancov, 3 % (1 z celkového počtu 37) zamestnáva 5 – 10 externých zamestnancov a 3 % inštitúcií (1 z celkového počtu 37) zamestnáva 11 a viac externých zamestnancov. Najvyšší počet externých zamestnancov, tzn. 11 a vyššie, má Slovenská národná galéria, ktorá dlhodobo externe spolupracuje so študentmi vysokých škôl, s výtvarnými pedagógmi, výtvarníkmi i dramatikmi. Druhou inštitúciou, ktorá zamestnáva predovšetkým externých zamestnancov na konkrétne dohodnuté aktivity, je Detské múzeum v priestore SNM na Vajanského nábreží v Bratislave, ktoré má 5 – 10 externistov.

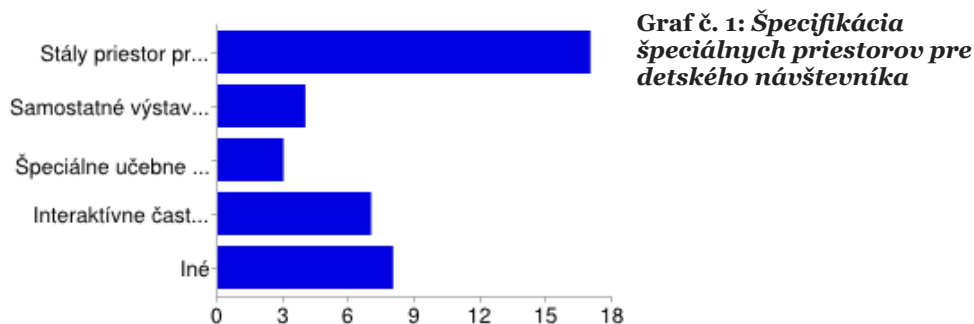
a. Má inštitúcia/oddelenie špeciálne priestory pre prácu s detským návštevníkom?

Na základe odpovedí môžeme konštatovať, že 62 % oslovených inštitúcií (23 z celkového počtu 37) má zriadené alebo vyčlenené špeciálne priestory pre prácu s detským návštevníkom. Naopak, 38 % (14 z celkového počtu 37) inštitúcií nedisponuje špeciálnymi priestormi pre detského návštevníka.

b. Na základe predchádzajúcej otázky nás v kladnom prípade zaujímala bližšia špecifikácia špeciálnych priestorov pre detského návštevníka.

Z 23 inštitúcií, ktoré majú zriadené špeciálne priestory pre detského návštevníka, má 46 % (17 z celkového počtu 23) stály priestor pre tvorivú dielňu a praktické aktivity, 11 % (4 z celkového počtu 23) má samostatné výstavné priestory pre výstavné projekty zamerané na deti a mládež, 8 % (3 z celkového počtu 23) má špeciálne učebne vybavené adekvátnym technickým a materiálnym zabezpečením,

19 % (7 z celkového počtu 23) má v rámci stálych expozícií interaktívne časti umožňujúce zapojenie a prácu s detským návštevníkom. 22 % (8 z celkového počtu 23) uviedlo iné špeciálne zariadené priestory pre detského návštevníka, ktoré bližšie nešpecifikovali.

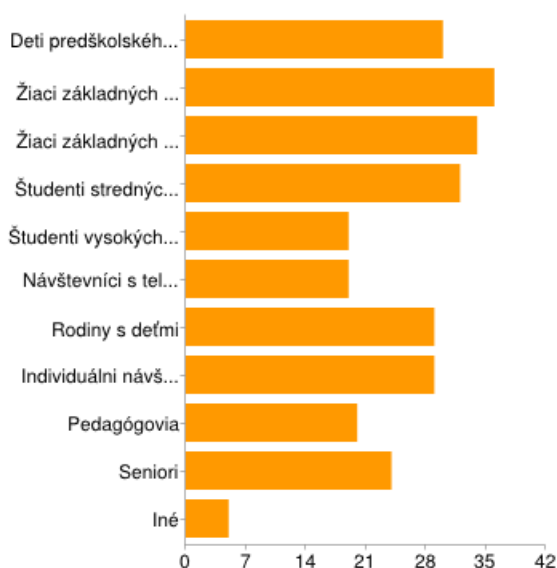
Vzťah galéria – škola a škola – galéria

V otázkach nasledujúcej podkapitoly sme sa v dotazníkovom výskume zamerali na vzťah múzea a galérie k verejnosti, predovšetkým školám, ktoré sú najväčšou skupinou navštevujúcou programy pre deti v múzeách a galériách. V úvode nás zaujímalo, kto je cieľovou skupinou navštevujúcou vzdelávacie programy v múzeách a galériách a aké percento z toho tvoria školy a školské skupiny. Napriek tomu, že vzdelávanie v múzeách a galériách je formou neformálneho vzdelávania, koncepciou svojich programov sa mnohé inštitúcie usilujú byť doplnkom a rozšírením obsahu formálneho vzdelávania. Opätovne tento fakt ovplyvňuje skutočnosť, že veľkú skupinu návštevníkov tvoria, počas školského roka, školské skupiny.

a. Ktoré cieľové skupiny sa zaujímajú o vzdelávacie programy vo vašej inštitúcii?

Deti predškolského veku (MŠ)	30	81 %
Žiaci základných škôl 1. stupeň	36	97 %
Žiaci základných škôl 2. stupeň	34	92 %
Študenti stredných škôl	32	86 %
Študenti vysokých škôl	19	51 %
Návštevníci s telesným, mentálnym postihom	19	51 %
Rodiny s deťmi	29	78 %
Individuálni návštevníci	29	78 %
Pedagógovia	20	54 %
Seniori	24	65 %
Iné	5	14 %

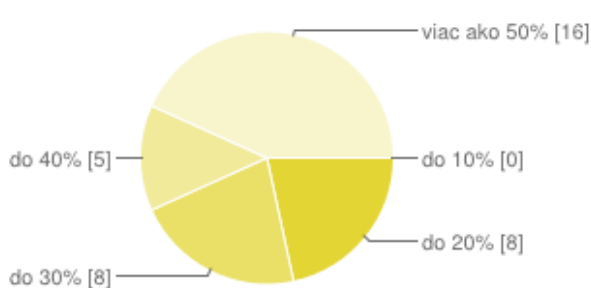
Ako vidno na grafe č. 2 a popise k nemu, hlavnými cieľovými skupinami navštevujúcimi vzdelávacie programy v múzeách a galériách sú predovšetkým, ako sme predpokladali, školy a školské skupiny. Pri každom stupni školy sa pohybujeme na úrovni okolo 90 % (81 % materské školy, 97 % základné školy 1. stupeň, 92 % 2. stupeň, 86 % stredné školy). Vysoké percento 78 % (29 z celkového počtu 37) tvoria rodiny s deťmi a rovnaké percento aj individuálni návštevníci. Tu treba podotknúť, že determinantom tohto zistenia je typ múzea alebo galérie a ich výstavy a expozície.

Graf. č. 2: Cieľové skupiny zaujímajúce sa o vzdelávacie programy v múzeách a galériách

b. Aká bola priemerná návštevnosť v roku 2013 a aké percento tvorili školské skupiny?

Inštitúcie sme oslovili, aby porovnali priemernú návštevnosť v roku 2013 (ktorý v čase výskumu bol v inštitúciách zhodnotený) oproti predchádzajúcim dvom rokom. 54 % (20 z celkového počtu 37) uviedlo, že návštevnosť bola približne rovnaká ako v predchádzajúcich dvoch rokoch. 30 % (11 z celkového počtu 37) uviedlo, že návštevnosť bola vyššia a 16 % (6 z celkového počtu) uviedlo, že návštevnosť bola nižšia oproti predchádzajúcim dvom rokom. Z priemernej návštevnosti v roku 2013 tvorili školské skupiny, ako vidíme na grafe č. 3, v 43 % (16 z celkového počtu 37) viac ako 50 % návštevníkov, čo podľa nás tvorí vysoké percento z celkového počtu návštevníkov.

Graf. č. 3: Percento návštevnosti školských skupín z priemernej návštevnosti v roku 2013

c. Organizuje vaša organizácia/oddelenie vlastné vzdelávanie pedagógov?

Vychádzajúc z nášho predpokladu, ktorý sa potvrdil, a aj z vlastných skúseností, že vysoké percento návštevníkov, dovolíme si tvrdiť že ide o cieľovú skupinu, tvoria v múzeách a galériách školské skupiny. Zaujímalo nás, či múzeá a galérie realizujú vlastné vzdelávacie programy pre pedagógov z rôznych stupňov škôl. Z nášho pohľadu a skúseností sú to vzdelávania, kde sú pedagógovia oboznamovaní

so vzdelávacou činnosťou múzea a galérie v rámci neformálneho vzdelávania a možnosťou jej aplikácie do formálneho vzdelávania. Na základe výskumu môžeme uviesť, že 38 % inštitúcií (14 z celkového počtu 37) uviedlo, že realizuje aj vlastné vzdelávanie pedagógov a 62 % inštitúcií (23 z celkového počtu 37) uviedlo, že nerealizuje vlastné vzdelávanie pedagógov.

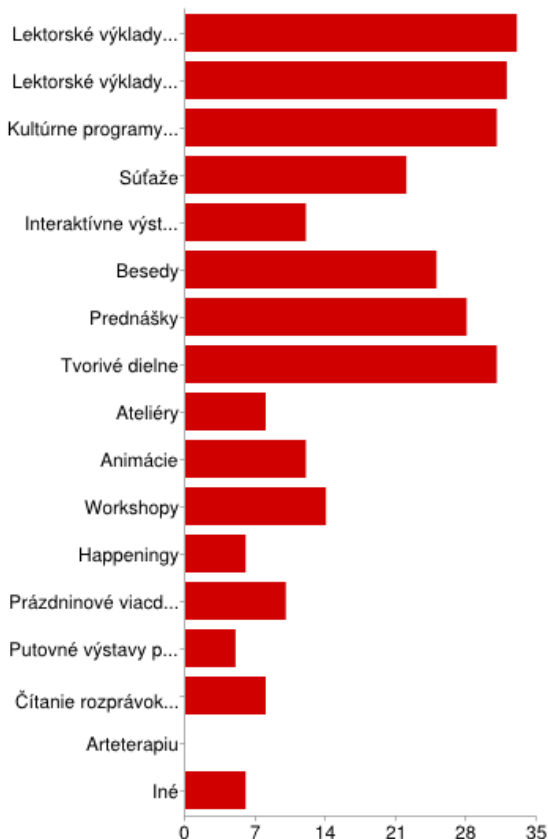
Z 38 % inštitúcií (14 z celkového počtu 37), ktoré realizujú vlastné vzdelávanie pedagógov, inštitúcie uviedli, že vzdelávanie realizujú viacerými formami, ako:

- spolupráca s metodickým centrom,
- vlastná organizácia metodických stretnutí a školení pedagógov,
- tvorba metodických materiálov pre pedagógov,
- otvorené hodiny (workshopy),
- iné.

Najväčšie percento, 24 % (9 z celkového počtu 14 kladných odpovedí), tvorila realizácia vlastných metodických stretnutí a školení pedagógov, ktoré sa realizujú väčšinou pri otvorení nových výstav alebo na začiatku školského roka, kde oboznamujú pedagógov so svojou programovou ponukou.

V nasledujúcich otázkach sme sa zamerali na druhy programov, ktoré inštitúcie ponúkajú pre verejnosť a na ponuku sprievodných materiálov, špeciálne zameraných na detského návštevníka.

d. Aké programy ponúka inštitúcia/oddelenie pre verejnosť?

Graf. č. 4: Prehľad programov ponúkaných pre verejnosť

Ako vidíme v grafe č. 4,⁹ najväčšie percento tvoria stále lektorské výklady k expozíciám a aktuálnym výstavám, čo uviedlo skoro 90 % oslovených inštitúcií. Na základe vlastných skúseností však musíme podotknúť, že v súčasnej dobe sú lektorské výklady robené interaktívnou formou, sú hravé a komunikatívne. Voväčšine prípadov ho netvorí klasický výklad, ale istá forma diskusie s návštevníkom. Vysoké percento, 84 %, tvoria rôzne kultúrne programy k špeciálnym príležitostiam, ako sú Deň detí, Deň múzeí a iné. Rovnaké percento, 84 %, tvoria tvorivé dielne, vo väčšine prípadov určené pre detského návštevníka. Z nášho pohľadu je ešte stále nízke percento interaktívnych výstav špeciálne určených pre detského návštevníka, a to len 32 % (12 z celkového počtu 37).

Mnohé z inštitúcií, okrem vyššie uvedených programov v grafe č. 4, realizuje v 97 % (36 z celkového počtu 37) aj iné aktivity pre verejnosť. Sú to predovšetkým odborné semináre, stretnutia s umelcami, koncerty, divadelné predstavenia, premietanie filmov, nočné prehliadky, akcie pre sponzorov a priateľov múzea/galérie či sympóziá. Opätovne môžeme konštatovať, že aj v tomto prípade veľa závisí od typu múzea alebo galérie.

e. Aké sprievodné aktivizačné a informačné materiály ponúkate svojim návštevníkom? Máte v ponuke špeciálne sprievodné materiály pre detského návštevníka?

Na základe výskumu až 86 % inštitúcií (32 z celkového počtu 37) uviedlo, že používa krátkych písomných sprievodcov múzeom/galériou či konkrétnou výstavou. 49 % (18 z celkového počtu 37) uviedlo rôzne formy pracovných listov, 22 % (8 z celkového počtu 37) zvukových sprievodcov, 19 % (7 z celkového počtu 37) hravé (interaktívne) publikácie, 19 % (7 z celkového počtu 37) kufríky umenia, 8 % (3 z celkového počtu 37) písomných sprievodcov pre pedagógov a 27 % (10 z celkového počtu 37) iné, ktoré bližšie nešpecifikovali.

Bližšie nás zaujímalo, či oslovené inštitúcie, okrem vyššie spomínaných sprievodných materiálov, majú aj špeciálne sprievodné materiály pre detského návštevníka. 30 % (11 z celkového počtu 37) uviedlo, že používa sprievodné materiály špeciálne určené pre detského návštevníka. Napríklad Nezávislé kultúrne centrum v Žiline ponúka komixové publikácie o umení (Pozor Vlak) a Hviezdna história Novej synagógy (ilustrovaný sprievodca históriou); Detské múzeum SNM v Bratislave sprievodcu výstavou hádankami, dopĺňovačkami atď.; Mestské múzeum v Senici 3D hry – puzzle z drevených kociek s obrazmi vystavených materiálov, pexeso; Stredoslovenská galéria v Banskej Bystrici Detského sprievodcu expozíciou Dominika Skuteckého, Zábavný skicár inšpirovaný dielami D. Skuteckého; Galéria mesta Bratislavy ponúka detských sprievodcov k stálym expozíciám a vybraným výstavám; SNM-Spišské múzeum v Levoči detských interaktívnych sprievodcov – Hradohranie, Tajomstvo sochy a pod. Banícke múzeum v Rožňave (+ Galéria Baníckeho múzea, ako oddelenie múzea) používa špecializované pomôcky: odevy

⁹ Lektorské výklady v stálych expozíciách 33, 89 %; Lektorské výklady na aktuálnych výstavách 32, 86 %; Kultúrne programy (Deň múzeí, Deň detí) 31, 84 %; Súťaže 22, 59 %; Interaktívne výstavy pre deti a mládež 12, 32 %; Besedy 25, 68 %; Prednášky 28, 76 %; Tvorivé dielne 31, 84 %; Ateliéry 8, 22 %; Animácie 12, 32 %; Workshopy 14, 38 %; Happeningy 6, 16 %; Prázdninové programy a programové cykly 10, 27 %; Putovné výstavy pre deti a mládež 5, 14 %; Čítanie rozprávok, poézie, prózy 8, 22 %; Arteterapia 0, 0 %; Iné 6, 16 %.

(ušíte gemerské kroje) pre deti, náučné hry približujúce a dokumentujúce výrobu gemerskej keramiky (puzzle, skladačky) a pomôcky na rozpojovanie materiálu. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici – Literárne a hudobné múzeum používa pexesá s vyobrazením bábok; Novohradské múzeum a galéria v Lučenci pracovné listy s otázkami tematicky zameranými na vystavené exponáty v stálej expozícii pre žiakov 5. – 9. ročníka ZŠ.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že inštitúcie postupne dopĺňajú materiály aj špeciálne zamerané na detského návštevníka, ktoré ho nútia intenzívnejšie pozorovať výstavu či expozíciu, vyzývajú ho k hre a hľadaniu odpovedí.

Záver

Na základe dotazníkového výskumu, do ktorého sa zapojilo 37 kultúrnych inštitúcií na Slovensku (múzeá, galérie, detské múzeum), môžeme konštatovať, že slovenské kultúrne inštitúcie sú v mnohých prípadoch na vysokej profesionálnej úrovni v oblasti múzejnej a galerijnej pedagogiky. K tomu, ako sme už uviedli vyššie, veľkou mierou prispel trojročný vzdelávací cyklus *Bližšie k múzeu* (2004 – 2007) realizovaný Nadáciou – centrom súčasného umenia v spolupráci s British Council. Prínosom projektu bola zmena nazerania na vzdelávacie oddelenia v galériách a múzeách na Slovensku a na prácu s verejnosťou.¹⁰ „Našťastie si mnohé inštitúcie uvedomili potrebu rozvoja tejto oblasti, projekt tak rozšíril profesijné schopnosti účastníkov programu, o čom svedčí publikácia *Bližšie k múzeu*.¹¹ Na tento projekt nadviazal v rokoch 2009/2010 druhý s názvom *Bližšie ku galérii*.

Môžeme tak konštatovať, že naše inštitúcie sa pomaly, v rámci svojich priestorových a predovšetkým finančných možností, stávajú v oblasti múzejnej a galerijnej pedagogiky rovnocennými partnermi renomovaných zahraničných múzeí a galérií. Z hľadiska dotazníkového výskumu vidíme rezervu v možnosti on-line vzdelávania na webových stránkach našich múzeí a galérií. Na otázku, či majú naše múzeá a galérie zriadenú vzdelávaciu a hravú (interaktívnu) sekciu na webovej stránke, nám kladne odpovedalo 5 % (2 z celkového počtu 37). Predpokladáme však, na základe poznania webových stránok daných inštitúcií, že o spustenie hravej sekcie na webovej stránke sa pokúsila len jedna inštitúcia, a to Galéria mesta Bratislavy, ktorá mala istú formu puzzle, tzn. skladania a hrania sa s vybraným umeleckým dielom. V druhom prípade, rovnako ako pri väčšine inštitúcií, nejde o interaktívnu sekciu na webovej stránke inštitúcie určenú deťom. Je to skôr záložka, kde sa návštevník dozvie všetky podstatné informácie o podujatiach určených špeciálne pre deti a mládež, ktoré ponúka oddelenie múzejnej alebo galerijnej pedagogiky či samotná inštitúcia pre verejnosť. Napriek tomu, že naše múzeá a galérie nemajú samostatnú interaktívnu sekciu na webovej stránke určenú deťom, na ich webových stránkach nájdeme všetky podstatné informácie o realizovaných i pripravovaných podujatiach pre širokú kultúrnu verejnosť. Môžeme konštatovať, že naše galérie a múzeá urobili v oblasti múzejnej a galerijnej pedagogiky veľký krok dopredu a je už len na samotnom návštevníkovi, aby sa tejto ponuke otvoril.

¹⁰ Bližšie PAVLIKÁNOVÁ, Martina. Iné subjekty vzdelávania v oblasti múzejníctva. In: *Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v oblasti múzejníctva*. Bratislava : SNM, 2013, s. 95-104.

¹¹ LUKÁČOVÁ, Marcela. (ed.). Čo letí v múzejnej pedagogike. Vzdelávanie a výchova v múzeách na Slovensku. Bratislava : SNM, 2010.

Zoznam prameňov a literatúry (Sources)

- BRABCOVÁ, Alexandra (ed.). *Brána múzeí otvorená*. Náchod : Juko, 2003. ISBN 80-86213-28-5.
- BYCKO, Michal. Čo je to muzeoedukológia? In: *Muzeoedukológia* (Zborník príspevkov k problematike projektu Medzinárodná komparácia muzeoedukologických aktivít v krajinách európskej únie). Humenné : Balada, 2005. ISBN 80-968703-9-4. s. 5 – 10.
- FERENCOVÁ, Yvona. *Apozice obrazu*. Praha : Křepela Pavel, 2009. ISBN 978-80-86669-12-0.
- HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- JAGOŠOVÁ, Lucie – JŮVA, Vladimír – MRAZOVÁ, Lenka. *Muzejní pedagogika : Metodické a didaktické aspekty muzejní pedagogiky*. Brno : Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-207-9.
- JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pre 21. století*. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5.
- LUKÁČOVÁ, Marcela (ed.). *Čo letí v múzejnej pedagogike. Vzdelávanie a výchova v múzeách na Slovensku*. Bratislava : SNM, 2010. ISBN 978-80-8060-252-9.
- McLUHAN, Marshall. *Jak rozumět mediím*. Praha : Odeon, 1991. ISBN 80-207-0296-2.
- PAVLÍKÁNOVÁ, Martina. Galéria ako priestor pre kultúrne vzdelávanie vo výtvarnej výchove. In: Horáček, R. – Zálešák, J. (ed.) *Veřejnost a kouzlo vizuality : rozvoj teoretických základů výtvarné výchovy a otázky kulturního vzdělávání*. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 208-214. ISBN 978-80-210-4722-8.
- PAVLÍKÁNOVÁ, Martina. Úloha múzeí a galérií z pohľadu nového štátneho vzdelávacieho programu. In: Lukáčová, Marcela (ed.): *Čo letí v múzejnej pedagogike? : vzdelávanie a výchova v múzeách na Slovensku*. Bratislava : SNM, 2010. s. 57-62. ISBN 978-80-8060-252-9.
- PAVLÍKÁNOVÁ, Martina. Synergia galérie a školy cez elektronické médiá. In: *Moderní vzdělávání : technika a informační technologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2011, s. 141-144. ISBN 978-80-244-2912-0.
- PAVLÍKÁNOVÁ, Martina. Prieniky umenia a školy. In: *Múzy v škole*, roč. 17, 2012, č. 1-2, s. 12-15. ISSN 1335-1605.
- PAVLÍKÁNOVÁ, Martina. Iné subjekty vzdelávania v oblasti múzejníctva. In: *Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v oblasti múzejníctva*. Bratislava : SNM, 2013, s. 95-104. ISBN 978-80-8060-315-1.
- SOKOLOVÁ, Katarína. *Galerijná pedagogika – stručný nárys jej vývoja, teórie a praxe*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2010. ISBN 978-80-8083-981-9.
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál múzea*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-244-3034-8.
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-244-3003-4.